

# Reduïm emissions

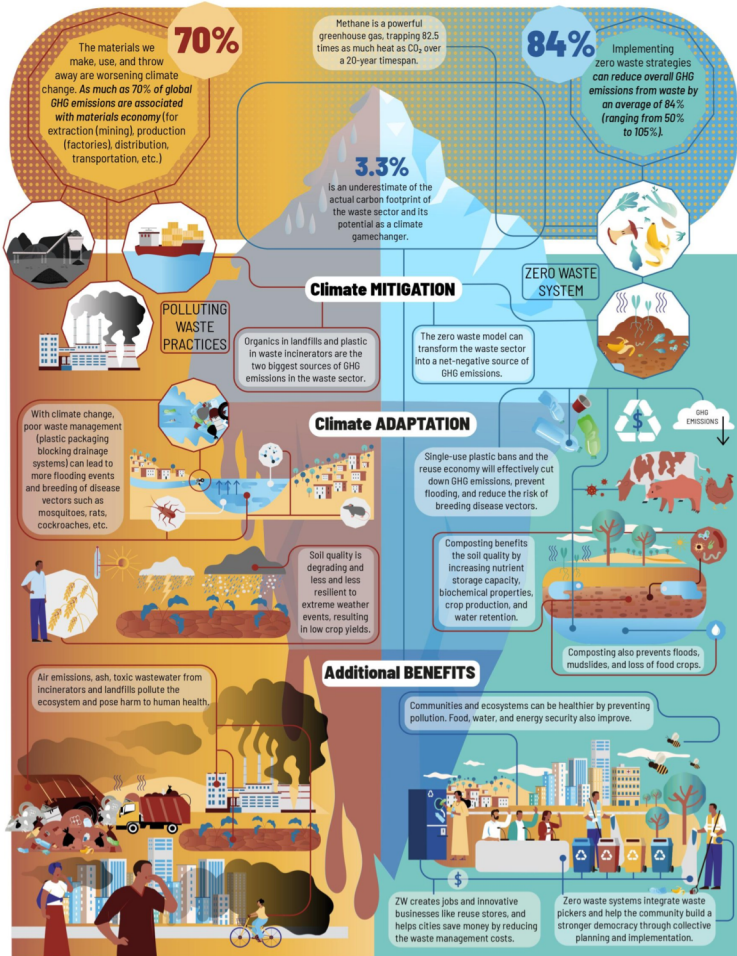
# Reduint residus

Roser Badia - Rezero



# ZERO WASTE TO ZERO EMISSIONS

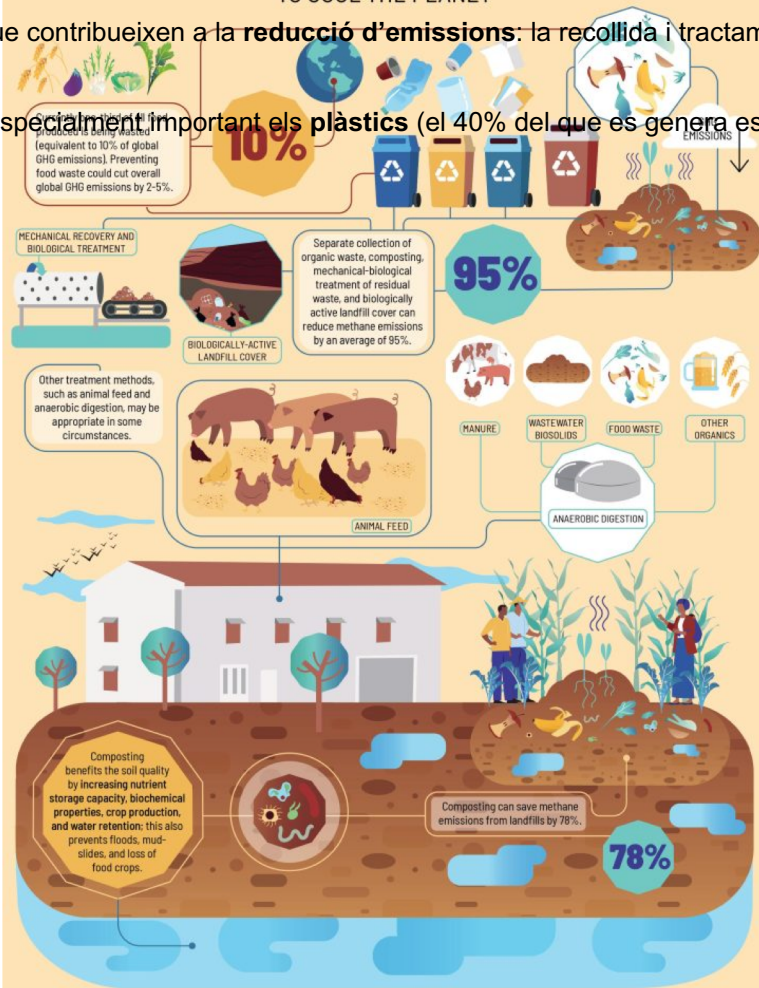
How reducing waste is a climate gamechanger



# THE UNTAPPED POTENTIAL OF ORGANIC WASTE TO COOL THE PLANET

Estratègies residu zero que contribueixen a la reducció d'emissions: la recollida i tractament

La reducció de residus és especialment important els plàstics (el 40% del que es genera es co



Joan Marc Simon, director executiu de Zero Waste Europe: "Ateses les negociacions climàtiques en curs, les estratègies de descarbonització són insuficients per limitar l'escalfament global a 1,5°C.

**L'única manera d'avançar és reduir el consum de recursos**, especialment al nord global. Empreses, governs i societat civil haurien d'unir-se i actuar amb urgència per aprofitar al màxim els recursos disponibles i desplegar tecnologies provades per descarbonitzar l'economia".





# Les Illes Balears cap al Residu Zero

SITUACIÓ ACTUAL I INDICADORS  
PER A LA TRANSICIÓ

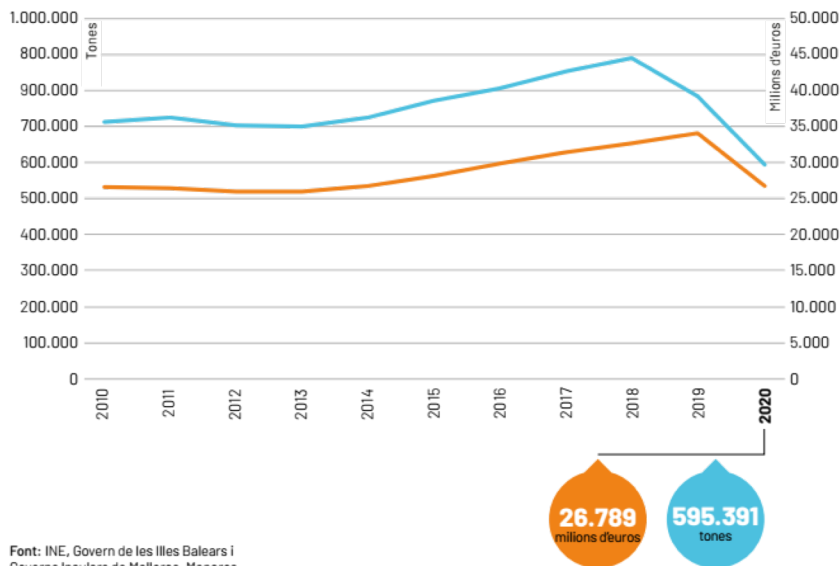
OCTUBRE 2022



# RELACIÓ ENTRE EL PIB I LA GENERACIÓ DE RESIDUS

## Evolució de la generació de residus\* i el PIB anual a les Illes Balears (2010-2020)

\*Aquestes dades inclouen només les fraccions ordinàries domèstiques i comercials (paper i cartró, matèria orgànica, envasos lleugers, vidre i resta), i s'exclouen les fraccions no ordinàries recollides en deixalleries i els residus industrials



Font: INE, Govern de les Illes Balears i  
Governs Insulars de Mallorca, Menorca,  
Eivissa i Formentera



### Tendència de l'indicador

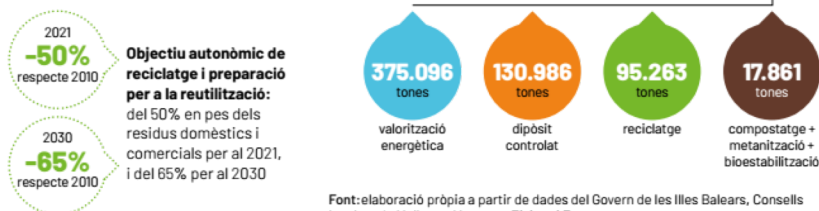
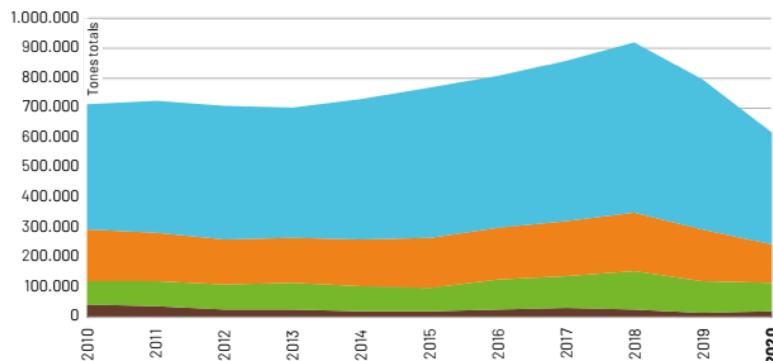
La relació entre el **PIB** i la **generació de residus** és encara molt **estreta**.

Al 2020, tant la generació de residus com el PIB disminueixen de forma important respecte a l'any anterior, un 24% i un 22%, respectivament, degut a la crisi sanitària per la covid-19.

# DESTINACIÓ DELS RESIDUS SÒLIDS URBANS

## Evolució de la destinació de la quantitat de residus sòlids urbans\* recollits a les Illes Balears (2010-2020)

\*Aquestes dades inclouen només les fraccions ordinàries domèstiques i comercials (paper i cartró, matèria orgànica, envasos lleugers, vidre i resta), i s'exclouen les fraccions no ordinàries recollides en deixalleries i els residus industrials



Font: elaboració pròpia a partir de dades del Govern de les Illes Balears, Consells Insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera



### Tendència de l'indicador

La destinació dels residus sòlids urbans no ha experimentat grans variacions en l'última dècada, amb excepció del relativament lleuger **augment de residus amb destí finalista** (dipòsit controlat i valorització energètica).

El 63% del total de residus recollits té com a destí final la valorització energètica, i un 22% el dipòsit controlat. En total, el 85% dels residus generats a les Illes Balears tenen un destí finalista.

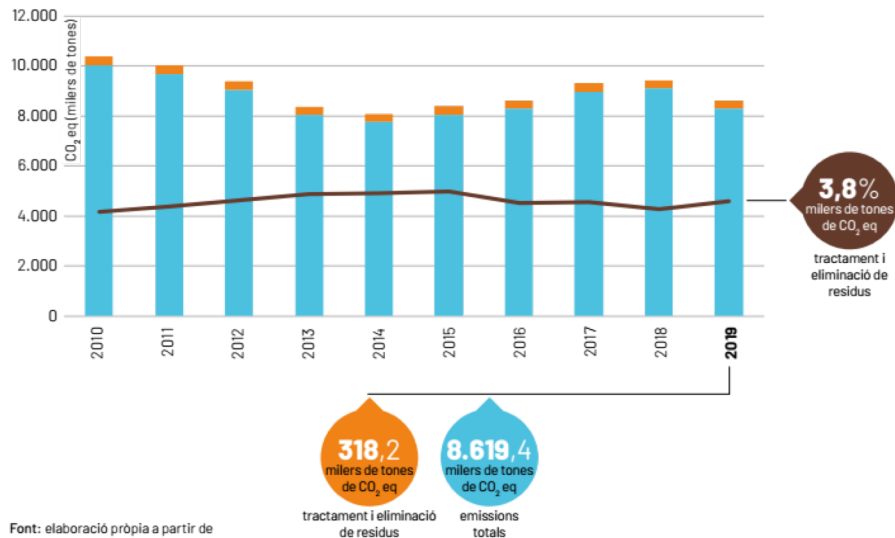
Només un 16% dels residus generats al 2020 es van destinar a reciclatge i només un 3% dels residus orgànics generats es van destinar a compostatge, metanització o bioestabilització. Caldrà veure el efectes que té la implantació del cànon d'incineració i abocament de les Illes Balears iniciat al 2021.

És necessari revertir la tendència actual cap a un model on els residus que ara es porten a tractaments finalistes puguin ser reintroduïts al sistema mitjançant el reciclatge de qualitat i la preparació per a la reutilització.

La **disminució de residus amb destí finalista repercutiria positivament a les emissions de GEH generades** en aquest sector, fet necessari per afrontar la crisi climàtica actual.

# EMISSIONS DE GASOS AMB EFECTE D'HIVERNACLE

Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GHE) en milers de tones de CO<sub>2</sub> equivalents totals i les provinents del tractament i eliminació de residus, així com el percentatge que aquestes representen sobre el total de les Illes Balears (2010-2019)



Font: elaboració pròpia a partir de dades del Govern de les Illes Balears i la Conselleria de Medi Ambient i Territori

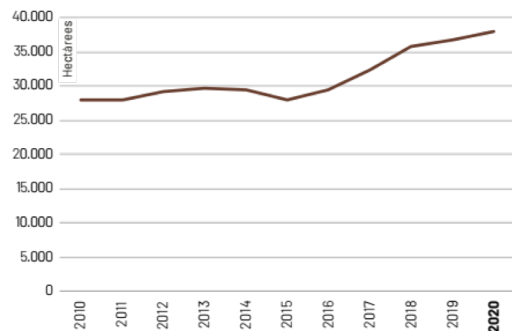


## Tendència de l'indicador

Les emissions de GEH no tenen una tendència uniforme. A l'any 2019 es dona una reducció del 8,6% respecte al 2018. El percentatge total de les emissions provinents del tractament i eliminació de residus s'ha mantingut força constant al llarg dels anys entre el 3 i 4% sobre el total de les emissions generades.

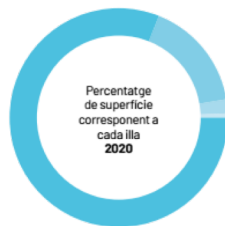
## Augmenta l'oferta i demanda de productes de consum conscient

Evolució de la superfície destinada a producció ecològica a les Illes Balears (2010 - 2020)



**37.834**  
hectàrees

producció  
ecològica



81%

Mallorca

16%

Menorca

2%

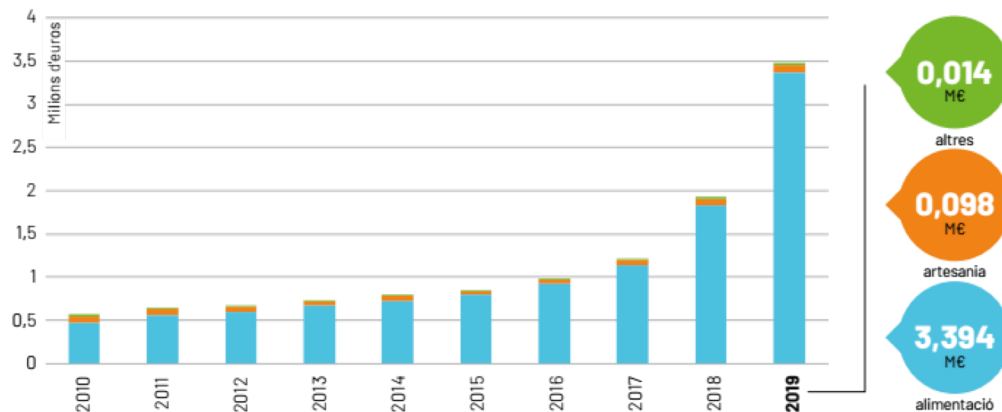
Eivissa

1%

Formentera



Evolució estimada de les vendes de productes de comerç just a les Illes Balears (2010-2019)



**0,014**  
M€

altres

**0,098**  
M€

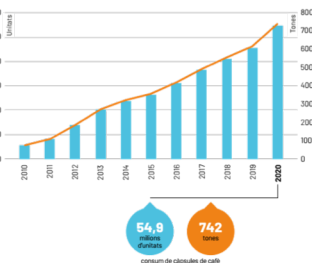
artesanía

**3,394**  
M€

alimentació

## CÀPSULES DE CAFÈ

Evolució de la quantitat estimada de cafè venut en format càpsula a les Illes Balears (2010-2020)



Font: elaboració pròpia a partir de dades d'informes

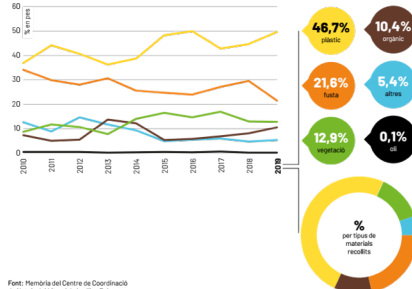


## Tendència de l'indicador

El consum de càpsules descriu una tendència en augment des del primer any estudiat fins l'últim, trobant un creixement interanual més alt durant els últims 2 anys. L'any 2020 presenta el màxim de generació per al període estudiat, amb un augment del 21% respecte a l'any anterior i de 9 vegades la generació del 2010.

## TIPUS DE DEIXALLES MARINES RECOLLIDES

Comparació anual dels tipus de materials recollits (% en pes) amb el servei de neteja de mar de les Illes Balears (2010-2019)



Font: Memòria del Centre de Coordinació de Neteja del Litoral de les Illes Balears



## Tendència de l'indicador

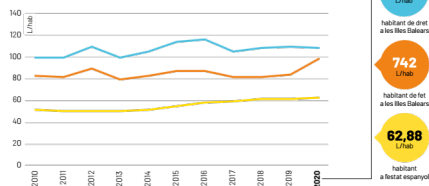
La quantificació anual de les **deixalles marines** recollides pel servei de neteja de mar a les Illes Balears, mostra com els residus **majoritaris** trobats (gairebé el 50% dels) són **residus plàstics**, posant en evidència la necessitat de **prevenir la generació** d'aquests tipus de residus, especialment els d'un sol ús. La implantació de mesures per evitar que acabin dispersos en el medi ambient, especialment als ecosistemes marins.

Altres deixalles que també es troben en abundància són els residus orgànics i la vegetació.

Es continuen comercialitzant productes que no estan pensats per ser reparats, reutilitzats, reciclats ni compostats. Els costos de gestió d'aquests residus no són assumits per les empreses que els han produït.

## CONSUM D'AIGUA MINERAL ENVASADA

Evolució de la quantitat d'aigua mineral envasada consumida a les Illes Balears i a l'Estat Espanyol (2010-2020)



Font: elaboració pròpia a partir de dades del Institut d'Estadística, l'Observatori de l'Estat i l'INEC



## Tendència de l'indicador

En els darrers 10 anys el consum d'aigua mineral ha augmentat un 22% a nivell estatal, un 19% per població de fet de les Illes Balears i un 8% per la població de dret.

El consum d'aigua mineral envasada per capita a les Illes Balears és molt major (72% i 157% considerant la població de dret i de fet, respectivament superior) als nivells de l'Estat espanyol.

Les **ampolles d'aigua** són un tipus de residu **prescindible**, de vida útil molt curta i d'elevat impacte ambiental. Són l'exemple d'una **malta aplicació del principi de la RAP** a les Illes Balears. El consum d'aigua envasada no ha experimentat cap declivi, malgrat les polítiques actuals a nivell europeu, estatal i balear per la prevenció de residus de plàstic d'un sol ús.



# Bloc 6

## PROPOSTES PER AVANÇAR CAP AL RESIDU ZERO





# 1. CONSOLIDAR LA IMPLANTACIÓ DE LA LLEI 8/2019 DE RESIDUS I SÒLS CONTAMINATS DE LES ILLES BALEARS

Les mesures claus de prevenció de residus contemplades a la Llei 8/2019 de residus i sòls contaminats de les Illes Balears es veuen ara reforçades per la llei estatal 7/2022 de residus i sòls contaminats per a una economia circular i la directiva europea 2019/904 de reducció de plàstics d'un sol ús. Per això és necessari avançar en la implantació efectiva de la llei:

- Les activitats econòmiques han d'adoptar aquestes mesures sense més dilatacions i, al mateix temps, l'administració vetllar per la **correcta adopció i compliment de les mesures**.
- Vetllar per l'acompliment de la **obligatorietat de recollida selectiva de la fracció orgànica** al 100% del territori en quantitat i qualitat.
- Desenvolupament normatiu per la **reducció del malbaratament alimentari** al llarg de tota la cadena alimentària (producció primària, transformació, distribució i consum final).
- Implantació de la reglamentació per a la **prevenció de residus generats en esdeveniments públics**. Vetllar per l'acompliment de les mesures d'ús obligatori d'elements reutilitzables en aquests actes.
- Desenvolupament d'instruments i recursos que afavoreixin **l'economia de la reutilització** a les illes: circuits de recuperació, reparació i reutilització, foment de l'envàs reutilitzable, dignificació de reutilització.
- Impulsar **incentius econòmics** per a aquelles activitats i ciutadania que apliquen mesures de reducció efectives (venda a granel, servitització...), així com de reutilització i preparació per a la reutilització.
- Donar compliment al règim sancionador establert per a aquelles activitats que incompleixen de forma reiterada amb les seves responsabilitats envers la llei.
- Desenvolupament de la **prova pilot de retorn d'envasos (SDDR) a l'illa de Formentera** com a primer pas per a una implantació completa al territori balear i estatal.
- Vetllar perquè els **sistemes de responsabilitat ampliada del productor (RAP)** compleixin al 100% amb les normatives balear i estatal (apliquen mesures de prevenció i ecodisseny per al seus productes, es responsabilitzen de forma individualitzada o organitzada de la seva gestió, subministren les dades individualitzades i compensen les administracions per la totalitat dels costos de gestió dels seus productes quan esdevenen residus).



- Mantenir i consolidar els **mecanismes i dotacions de recursos** necessaris perquè l'administració balear segueixi analitzant i avaluant, de forma independent, l'acompliment dels objectius de prevenció, recollida i reciclatge per part dels sistemes de RAP.
- Cal fer incidència en la **generació de residus municipals vinculats al turisme** i vetllar pel correcte compliment de les mesures establertes a la llei de residus, així com a l'obligatorietat de **desenvolupar plans de prevenció de residus i consum de materials** inclosos en els plans d'economia circular de la Llei 3/2022 de mesures urgents per la sostenibilitat i la circularitat dels residus.
- Consolidar l'activitat de l'**Oficina de prevenció** amb recursos i programes que facilitin la transició cap al residu zero a tots els agents socials i econòmics.

## 2. UNA NOVA POLÍTICA MUNICIPAL DE GESTIÓ PREVENTIVA

- La **implantació de la recollida selectiva de la fracció orgànica**, especialment la domiciliària, per part de **tots els municipis balears** és una qüestió d'extrema prioritat. Molt especialment en els gran nuclis poblacionals com Palma o els municipis de Menorca, Formentera o Sant Joan de Labritja a Eivissa.

Als municipis que ja tenen implantada aquesta recollida és necessari desenvolupar noves estratègies i incentius per a millorar-ne la qualitat i el seu aprofitament com a compost.

- En relació als considerats **envasos compostables o bioplàstics** que estan proliferant com a alternativa als envasos de plàstics convencionals, els municipis haurien de tenir cura en que aquests **es continuïn recollint dins la fracció d'envasos** i no permetre que es derivin cap a la fracció orgànica. Així es garanteix la qualitat de la orgànica, no es confon a la ciutadania i no es permet que els productors continuïn externalitzant els costos de la gestió dels seus envasos cap als ens locals i les persones consumidores
- Garantir el manteniment i la instal·lació de **fonts públiques** i d'altres punts de subministrament d'aigua potable gratuïta als municipis.
- En compliment de la capacitat establerta per als municipis a la llei de residus estatal, **prohibició de fumar en determinats espais públics** tals com platges, zones verdes i espais naturals de les illes, excepte en àrees autoritzades expressament.
- **Prioritzar sistemes que permetin individualitzar la recollida de residus** com els sistemes de recollida porta a porta, sistemes de pagament per generació, tancament de contenidors i les recollides comercials específiques.
- Implantar mesures, campanyes i acords voluntaris amb els sector productiu, la distribució i la restauració per a la **reducció efectiva del malbaratament alimentari**.
- En el marc de la normativa estatal i l'entrada en vigor del canón d'abocament i incineració, tots els municipis han de **fer visibles per a la ciutadania les taxes i costos de gestió dels residus**.
- **Bonificar sobre la taxa de residus**, aquella ciutadania, comerços i activitats econòmiques que incorporin **pràctiques de gestió preventiva dels residus** (compostatge, ús de les deixalleries, venda de productes sense envasos, activitats de reparació i venda de segona mà etc.).



- Incorporar criteris de prevenció, foment de la reutilització i consum responsable en els **processos de contractació pública**.
- Incloure l'adquisició de **productes de segona mà** en aquestes contractacions per part dels municipis tot promovent la seva dignificació.
- Obligatorietat en l'**ús de productes de neteja naturals i/o ecològics certificats** a totes les contractes i compres públiques (tal i com estableix la Llei balear).

### 3. CAP A UN CONSUM LLIURE DE RESIDUS I DE TÒXICS

- **Fomentar l'agricultura i ramaderia ecològica** com a sector estratègic de l'economia del territori i l'accés a aquests productes de proximitat i lliures de tòxics per part de tota la ciutadania.
- Obligatorietat per les empreses concessionàries dels serveis de **cuina i menjadors d'institucions públiques i centres d'ensenyament** (edificis públics, hospitals i centres sanitaris, escoles, universitats etc) a **oferir productes ecològics locals**.
- **Prohibició de l'ús de envasos d'alimentació plàstics** als menjadors escolars, serveis de maternitat i cura d'infants.
- Aplicació de mesures efectives per la **reducció del textil sanitari d'un sol ús**. Entre d'altres, aplicació de la PNL d'accés a productes menstruals reutilitzables lliures de tòxics als centres d'educació secundària aprovada al Parlament balear el 2021.
- **Prohibició de la fumigació** de parcs i jardins, centres escolars, centres sanitaris i altres espais públics tancats que exposin la població a contaminants hormonals de forma innecessària. D'igual manera, prohibició de fumigacions i tractaments aeris amb plaguicides de síntesi al territori balear.



## 4. PROMOCIÓ DE CAMPANYES GENERALITZADES D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Per a assolir el canvi de paradigma que suposa una societat lliure de residus i de tòxics resulta essencial el **desenvolupament constant de campanyes generalitzades i mediàtiques d'educació ambiental** que assenyalin no sols la problemàtica de l'excés de residus i les seves afectacions a la salut i al medi ambient, sinó també les bones pràctiques i alternatives d'hàbits i consums.

Per aplicar amb èxit un programa d'aquest tipus és imprescindible el convenciment, **suport i la complicitat de la societat balear i dels sectors econòmics implicats**, en una aposta ferma i decidida per avançar cap a una cultura ecològica més responsable.





En resum, i en clau climàtica..

- .Incorporar objectius i **polítiques residu zero** als plans de mitigació i adaptació a l'emergència climàtica.
- .Prioritzar la prevenció del **malbaratament alimentari**.
- .Generalitzar la recollida selectiva i el **compostatge** dels residus orgànics.
- .Introduir eines de fiscalitat ambiental per **penalitzar els plàstics i productes d'un sol ús**
- .**Allargar la vida útil** dels productes i materials, fomentar la reparació i **reutilització i reduir els residus**.

